

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

Географічний факультет

(назва інституту / факультету)

Кафедра фізичної географії, геоморфології та палеогеографії

(назва кафедри)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан географічного факультету
Заячук М. Д.
“ 29 ” 08 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

Методологічні проблеми географічної науки

(назва навчальної дисципліни)

обов'язкова

(вказати: обов'язкова / вибіркова)

Освітньо-професійна програма A4.07_84282 Середня освіта (Географія)

(назва програми)

Спеціальність A4.07 Середня освіта (Географія)

(вказати: код, назва)

Галузь знань A Освіта

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти другий, магістерський

(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

Географічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Чернівці, 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни Методологічні проблеми географічної науки (нормативної складової) складена (назва навчальної дисципліни)
 відповідно до освітньо-професійної програми A4.07_84282 Середня освіта (Географія), спеціальності A4.07 Середня освіта (Географія), галузі знань А Освіта

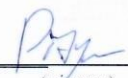
Розробник: Проскурняк Мирослав Михайлович, доцент кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії, к. географ. н., доцент
 (П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Викладач: Проскурняк Мирослав Михайлович, доцент кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії, к. географ. н., доцент
 (П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Погоджено з гарантом ОП А4.07 Середня освіта (Географія)

Гарант Рідуш Б.Т.
 (підпис) (прізвище та ініціали)

Затверджено на засіданні кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії
 Протокол № 1 від “   ” серпня 2025 року

Завідувач кафедри Рідуш Б.Т.
 (підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено методичною радою інституту / факультету
 Протокол № 1 від “   ” серпня 2025 року

Голова методичної ради інституту / факультету Наталя АНДРУСЯК
 (підпис) (ім'я та прізвище)

Мета навчальної дисципліни

Мета навчальної компоненти. Дисципліні належить провідна роль у підготовці магістрів-освітян. Завдяки вивченню структури географічної науки, її методологічних проблем і завдань, історії і перспектив розвитку, необхідно сформулювати у студентів світоглядні, загальнонаукові та конкретні науково-рефлексивні знання про взаємовідносини природи і суспільства, а також розвинути науково-методичні і прикладні навички їх дослідження. **Завдання вивчення дисципліни:** охарактеризувати науково-методологічну організацію курсу; проаналізувати головні методологічні проблеми природничої та суспільної географії; виробити у студентів навички й уміння аналізу географічної інформації, а також виявлення, постановки і розв'язання невирішених географічних проблем.

Результати навчання

Інтегральна компетентність полягає у здатності розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у професійній діяльності предметної області географічної освіти або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та антропогенних об'єктів та процесів із використанням комплексу міждисциплінарних даних та за умови недостатності інформації. **Загальні компетентності:** ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні; ЗК3. Здатність до використання методів активізації пізнавальної діяльності, сучасних досягнень методики викладання. **Спеціальні (фахові) компетентності:** ФК1. Здатність показувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу Землі як природно-антропогенної системи; ФК2. Здатність застосовувати сучасні теоретичні основи географії та позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах; ФК5. Уміння застосовувати сучасні методики і освітні технології, в тому числі й інформаційні, для забезпечення якості навчально-виховного процесу в середніх загальноосвітніх закладах. **Пререквізити.** Пререквізитами для даного курсу є теоретико-методологічні знання з усіх предметів, які були отримані в процесі підготовки бакалавра.

Програмні результати навчання: ПРН2 Використовувати методи активізації пізнавальної діяльності, сучасних досягнень методики викладання. ПРН 3 Постійно підвищувати рівень своїх знань. 9 Показувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу Землі як природно-антропогенної системи. ПРН 10 Застосовувати сучасні теоретичні основи географії та позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах ПРН 11 Застосовувати базові знання з природничих і суспільних дисциплін, інформаційних технологій при навчанні географії. ПРН13Застосовувати сучасні методики і освітні технології, в тому числі й інформаційні, для забезпечення якості навчально-виховного процесу в середніх загальноосвітніх та вищих закладах

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: основні поняття та проблеми географічної науки, завдання, функції, структуру, методи, методологічні підходи і принципи, особливості розвитку; **вміти:** рефлексувати світоглядними, загальнонауковими і конкретно-науковими знаннями; аналізувати методологічні проблеми природничої та суспільної географії; формувати актуальні питання та розв'язувати невирішені географічні проблеми.

Опис навчальної дисципліни

Загальна інформація

Форма	Рік	Се	Кількість	Кількість годин	Вид
-------	-----	----	-----------	-----------------	-----

навчання	підго- товк и	мес тр	кредитів	годин	ле кц ії	пр ак ти чн і	се мі на рс ькі	ла бо ра то рні	сам ості йна рабо та	і н д и в · з.	підсумко вого контролю
Денна	2022	1	6	180	30	18			132		Іспит
Заочна	2022	1	6	180	8	8			164		Іспит

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем навчальних занять	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	уся го	у тому числі					уся го	у тому числі				
		л	п	л і а н	с.р.	л		п	л і а н	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Основи методології географічної науки											
1. Вступ до курсу.	7	1				6	8	1	-			7
2. Структура і зміст науки географія. Вихідні теоретико- методологічні положення і постулати.	9	1	1			7	8	1	-			7
3. Історія розвитку та сучасний стан науки в Україні. Загально- географічні концепції та парадигми сучасної географії.	11	2	1			8	9	-	1			8
4. Атрибутивні положення науки.	11	2	1			8	9	-	1			8
5. Проблемні питання методології науки.	11	2	1			8	9	-	1			8
6. Методологічні проблеми міждисциплінарних дослідницьких підходів	11	2	1			8	9	1	-			8
Разом за ЗМ1	60	10	5			45	52	3	3			46
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Загальні методологічні проблеми природничої географії											
7. Наукові напрями природничої географії.	8	1	1			6	9	-	-			9
8. Проблеми об'єктів природничої географії.	9	2	1			6	9	-	1			8
9. Проблеми предметів	9	2	1			6	9	1	-			8

природничої географії.											
10. Проблеми наукової мови природничої географії	8	1	1			6	9	-	1		8
11. Проблеми суб'єктів природничої географії.	8	1	1			6	8	--	-		8
12. Природничо-географічні складові проблеми українізації.	8	1	1			6	10	1	-		9
13. Проблеми природничо-географічної освіти.	10	2	1			7	10	1	-		9
Разом за ЗМ 2	60	10	7			43	64	3	2		59
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 3. Загальні методологічні проблеми суспільної географії										
14. Природне середовище життєдіяльності суспільства	7	1	1			5	8	-	-		8
15. Географічне ресурсознавство	8	1	1			6	8	-	-		8
16. Територія як категорія географії. Територіальна організація суспільства.	10	2	1			7	9	1	-		8
17. Геопланування як сучасний науковий напрям.	10	2	1			7	9	-	-		9
18. Особливості природокористування та планування сільських місцевостей.	8	1	1			6	10	-	1		9
19. Особливості природокористування та планування рекреаційних територій.	8	1	1			6	10	1	1		8
20. Географічні пізнання для природоохоронної діяльності.	9	2				7	10	-	1		9
Разом за ЗМ 3	60	10	6			44	64	2	3		59
Усього годин	180	30	18			132	180	8	8		164

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1	Вступ до курсу. Специфіка курсу. Об'єкт вивчення, мета і завдання курсу. Зміст і структура курсу. Місце і роль курсу в системі загальної географічної підготовки магістрів географії. Інформаційна база курсу.
2	Структура і зміст науки географія. Вихідні теоретико-методологічні положення

	і постулати. Структура географічної науки. Проблеми цілісної географії. Її місце в системі наук. Місце природничої географії в системній класифікації географічної науки. Місце суспільної географії в системній класифікації географічної науки. Географічна оболонка (ГО) і ландшафтна оболонки (ЛО) Землі як об'єкти досліджень географії. Проблемність їх пізнання.
3	Історія розвитку та сучасний стан науки в Україні. Загально-географічні концепції та парадигми сучасної географії. Історія розвитку науки, головні складові теорії сучасної географії в Україні. Формування наукових географічних шкіл в Україні, провідні вчені. Розвиток географії у провідних країнах світу.
4	Атрибутивні положення науки. Наука, наукове пізнання і наукове знання. Історія і філософія науки. Атрибути науки. Теорія і метатеорія науки. Взаємодія наукових знань, диференціація та інтеграція наук.
5	Проблемні питання методології науки. Рівні методології науки. Методологічний зміст історичних етапів розвитку науки.
6	Методологічні проблеми міждисциплінарних дослідницьких підходів. Проблеми гуманістичного підходу. Проблеми глобалістського підходу. Проблеми ноосферологічного підходу. Проблеми екологічного підходу. Проблеми екоеволюційного підходу. Проблеми синергетичного підходу. Проблеми фрактального підходу.
7	Наукові напрями природничої географії. Природнича географія і проблематичність її диференціації. Диференціація природничої географії через інтеграцію. Поняття про наскрізне поєднання складових природничої географії. Наскрізні поєднання природничо-географічних наук.
8	Проблеми об'єктів природничої географії. Розвиток об'єктних уявлень і понять у природничій географії. Множинність об'єктів природничої географії. Проблемні питання, пов'язані з об'єктами природничої географії.
9	Проблеми предметів природничої географії. Становлення положень про предмети природничої географії. Теоретичні предмети природничої географії. Проблеми рефлексивних предметів природничої географії. Проблеми прикладних предметів природничої географії.
10	Проблеми наукової мови природничої географії. Оновлення наукової мови природничої географії. Загальні проблеми наукової мови. Загальні для природничо-географічних наук понятійні і термінологічні уточнення. Формування нових понять і термінів.
11	Проблеми суб'єктів природничої географії. Історична трансформація типу дослідника в природничій географії. Географ-природознавець у проблемному науковому пізнанні. Проблема досконалості світосприймання географа-природознавця
12	Природничо-географічні складові проблеми українізації. Українізація як наскрізна проблема українського відродження. Українізація природничо-географічних наук. Ієрархія геопросторових аспектів положення України у світі.
13	Проблеми природничо-географічної освіти. Сучасні проблеми природничо-географічної освіти в Україні. Роль теоретичного знання у вдосконаленні природничо-географічної освіти. Світоглядно-методологічні складові природничо-географічної освіти. Концептуально-змістовні складові природничо-географічної освіти. Актуальні проблеми міждисциплінарної екологічної освіти.
14	Природне середовище життєдіяльності суспільства. Природне середовище: зміст і функції поняття. Природокористування: зміст, напрями і види. Систематика природокористування. Проблеми географічного вивчення природокористування. Актуальні проблеми міждисциплінарної екологічної освіти.

15	Географічне ресурсознавство. Напрями географічних досліджень природних ресурсів. Проблеми класифікації природних ресурсів. Антропогенно-техногенні навантаження на природне середовище. Концепція каркасів антропогенно-техногенних навантажень. Нормативно-правова база природокористування в Україні.
16	Територіальна організація суспільства. Територія як геопросторовий ресурс і базова категорія географії. Оцінка ємності території та планування землекористування. Територіальна організація суспільства і територіальні структури. Генеральна схема планування території України – реалізація концепції територіальної організації суспільства.
17	Геопланування як сучасний науковий напрям. Європейський досвід регіонального планування. Планування територій як предмет географічних досліджень. Геопланування - сучасний напрям географічної науки. Методичні основи геопланування. Сучасні вимоги і обмеження до планування територій.
18	Природокористування та планування сільських місцевостей. Сільська місцевість як об'єкт географічних досліджень. Природокористування у сільській місцевості. Сільськогосподарські типи земель – об'єкт кадастрової оцінки земель. Особливості планування сільської місцевості.
19	Природокористування та планування рекреаційних територій. Базові поняття рекреаційної діяльності. Рекреаційно-туристична сфера господарства. Планування рекреаційних зон. Основні рекреаційні зони Чернівецької області.
20	Географічні пізнання для природоохоронної діяльності. Природно-заповідний фонд України та його втрати внаслідок російської війни. Географічні дослідження для формування екологічних мереж. Концепція регіональної екологічної мережі України, регіональні приклади. Територіальна організація і екологічна безпека суспільства та природи в повоєнний час.

Тематика практичних занять з переліком питань

№	Назва теми (питання/завдання - проаналізувати і вивчити)
1	Вступ до курсу. Специфіку курсу. Об'єкт вивчення, мета і завдання курсу. Зміст і структура курсу. Місце і роль курсу в системі загальної географічної підготовки магістрів географії. Інформаційна база курсу.
2	Структура і зміст науки географія. Вихідні теоретико-методологічні положення і постулати. Структура географічної науки. Проблеми цілісної географії. Її місце в системі наук. Місце природничої географії в системній класифікації географічної науки. Місце суспільної географії в системній класифікації географічної науки. Географічна оболонка (ГО) і ландшафтна оболонки (ЛО) Землі як об'єкти досліджень географії. Проблемність їх пізнання.
3	Історія розвитку та сучасний стан науки в Україні. Загально-географічні концепції та парадигми сучасної географії. Історія розвитку науки, головні складові теорії сучасної географії в Україні. Формування наукових географічних шкіл в Україні, провідні вчені. Розвиток географії у провідних країнах світу.
4	Атрибутивні положення науки. Наука, наукове пізнання і наукове знання. Історія і філософія науки. Атрибути науки. Теорія і метатеорія науки. Взаємодія наукових знань, диференціація та інтеграція наук.
5	Проблемні питання методології науки. Рівні методології науки. Методологічний зміст історичних етапів розвитку науки.
6	Методологічні проблеми міждисциплінарних дослідницьких підходів. Проблеми гуманістичного підходу. Проблеми глобалістського підходу. Проблеми ноосферологічного підходу. Проблеми екологічного підходу. Проблеми еко-

	еволюційного підходу. Проблеми синергетичного підходу. Проблеми фрактального підходу.
7	Наукові напрями природничої географії. Природнича географія і проблематичність її диференціації. Диференціація природничої географії через інтеграцію. Поняття про наскрізне поєднання складових природничої географії. Наскрізні поєднання природничо-географічних наук.
8	Проблеми об'єктів природничої географії. Розвиток об'єктних уявлень і понять у природничій географії. Множинність об'єктів природничої географії. Проблемні питання, пов'язані з об'єктами природничої географії.
9	Проблеми предметів природничої географії. Становлення положень про предмети природничої географії. Теоретичні предмети природничої географії. Проблеми рефлексивних предметів природничої географії. Проблеми прикладних предметів природничої географії.
10	Проблеми наукової мови природничої географії. Оновлення наукової мови природничої географії. Загальні проблеми наукової мови. Загальні для природничо-географічних наук понятійні і термінологічні уточнення. Формування нових понять і термінів.
11	Проблеми суб'єктів природничої географії. Історична трансформація типу дослідника в природничій географії. Географ-природознавець у проблемному науковому пізнанні. Проблема досконалості світосприймання географа-природознавця
12	Природничо-географічні складові проблеми українізації. Українізація як наскрізна проблема українського відродження. Українізація природничо-географічних наук. Ієрархія геопросторових аспектів положення України у світі.
13	Проблеми природничо-географічної освіти. Сучасні проблеми природничо-географічної освіти в Україні. Роль теоретичного знання у вдосконаленні природничо-географічної освіти. Світоглядно-методологічні складові природничо-географічної освіти. Концептуально-змістовні складові природничо-географічної освіти. Актуальні проблеми міждисциплінарної екологічної освіти.
14	Природне середовище життєдіяльності суспільства. Природне середовище: зміст і функції поняття. Природокористування: зміст, напрями і види. Систематика природокористування. Проблеми географічного вивчення природокористування. Актуальні проблеми міждисциплінарної екологічної освіти.
15	Географічне ресурсознавство. Напрями географічних досліджень природних ресурсів. Проблеми класифікації природних ресурсів. Антропогенно-техногенні навантаження на природне середовище. Концепція каркасів антропогенно-техногенних навантажень. Нормативно-правова база природокористування в Україні.
16	Територіальна організація суспільства. Територія як геопросторовий ресурс і базова категорія географії. Оцінка ємності території та планування землекористування. Територіальна організація суспільства і територіальні структури. Генеральна схема планування території України – реалізація концепції територіальної організації суспільства.
17	Геопланування як сучасний науковий напрям. Європейський досвід регіонального планування. Планування територій як предмет географічних досліджень. Геопланування - сучасний напрям географічної науки. Методичні основи геопланування. Сучасні вимоги і обмеження до планування територій.
18	Природокористування та планування сільських місцевостей. Сільська місцевість як об'єкт географічних досліджень. Природокористування у сільській місцевості. Сільськогосподарські типи земель – об'єкт кадастрової оцінки земель. Особливості планування сільської місцевості.

19	Природокористування та планування рекреаційних територій. Базові поняття рекреаційної діяльності. Рекреаційно-туристична сфера господарства. Планування рекреаційних зон. Основні рекреаційні зони Чернівецької області.
20	Географічні пізнання для природоохоронної діяльності. Природно-заповідний фонд України та його втрати внаслідок російської війни. Географічні дослідження для формування екологічних мереж. Концепція регіональної екологічної мережі України, регіональні приклади. Територіальна організація і екологічна безпека суспільства та природи в повоєнний час.

Завдання для самостійної роботи студентів

№	Назва теми (завдання - вивчити основні поняття та зміст питань)	К-сть годин
1	Вступ до курсу.	3
2	Структура і зміст науки географія. Вихідні теоретико-методологічні положення і постулати.	3
3	Історія розвитку та сучасний стан науки в Україні. Загально-географічні концепції та парадигми сучасної географії.	7
4	Атрибутивні положення науки.	7
5	Проблемні питання методології науки.	7
6	Методологічні проблеми міждисциплінарних дослідницьких підходів.	7
7	Наукові напрями природничої географії.	7
8	Проблеми об'єктів природничої географії.	7
9	Проблеми предметів природничої географії.	7
10	Проблеми наукової мови природничої географії.	7
11	Проблеми суб'єктів природничої географії.	7
12	Природничо-географічні складові проблеми українізації.	7
13	Проблеми природничо-географічної освіти.	7
14	Природне середовище життєдіяльності суспільства	7
15	Географічне ресурсознавство.	7
16	Територія як категорія географії. Територіальна організація суспільства.	7
17	Геопланування як сучасний науковий напрям.	7
18	Особливості природокористування та планування сільських місцевостей.	7
19	Особливості природокористування та планування рекреаційних територій.	7
20	Географічні пізнання для природоохоронної діяльності.	7

Методи навчання

- словесні методи (лекція, консультація, дискусія),
- практичні заняття
- графічні роботи.
- наочні методи (презентації, ілюстрації, відеоматеріали).
- робота з книгою: навчально- методичною, науковою
- електронне та інтерактивне онлайн-навчання (курси – ресурси, мультимедійні, дистанційні, ютуб-канал кафедри)
- самостійна робота за програмою навчальної дисципліни

Система контролю та оцінювання Методи контролю

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- науково-дослідницький проєкт;
- розрахункові та графічні практичні роботи;
- презентації та виступи на практичних заняттях
- онлайн-платформи Mentimeter.

Форми контролю

Форми поточного контролю: усна – поточне опитування, семінари; письмова - тестування, практичні роботи, проєкт.

Форма підсумкового контролю – *іспит*.

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою, де враховуються результати поточного, модульного та підсумкового контролю.

За виконання практичних завдань здобувач може отримати максимум 30 балів, з них 5 балів відведено на перевірку самостійної роботи, за модульні – 30 балів, з них 5 балів відведено на перевірку самостійної роботи. Відповідно за виконання самостійної роботи здобувач може отримати максимум 10 балів. За перший змістовий модуль студент може отримати максимум 10 балів, за другий - 20, за третій - 30 балів.

Підсумковий контроль (*іспит*) – 40 балів.

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)																			іс пит	Сум. к-ть
Зміст. модуль №1						Зміст. модуль №2						Змістовий модуль №3							40	100
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т1 0	Т1 1	Т1 2	Т1 3	Т1 4	Т1 5	Т1 6	Т1 7	Т1 8	Т1 9		
2	2	2	4	4	4	3	3	3	4	4	4	3	3	3	3	3	3	3		

В розрізі предмету виконується курсова робота. Розподіл балів

Виклад основних положень змісту роботи	Презентація змісту роботи	Захист роботи	Сумарна к-ть балів
30	30	40	100

Критерії оцінювання

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС		Критерії оцінок (умови заліків)
	Оцінка (бали)	Пояснення	

Відмінно	А (90-100)	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)	Студент детально знає теоретичний матеріал і матеріал практичних занять, уміє давати визначення основних понять, розуміє сутність основних положень теорії та вільно їх трактує, оперує науковою термінологією. На запитання викладача по програмі курсу відповідає не вагаючись. Виконав всі види практичних робіт. Опрацював теми для самостійного вивчення.
Добре	В (80–89)	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)	Студент знає теоретичний матеріал і матеріал практичних робіт, уміє давати визначення основних понять, володіє базовими положеннями. На запитання викладача відповідає чітко. Деякі положення не розкриває повністю. Виконав всі практичні роботи. Опрацював теми самостійного вивчення.
	С (70–79)	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)	Все вище вказане студент виконує не повною мірою, однак добре знає теорію й практику, виконує завдання викладача. При відповідях на запитання інколи вагається, але знаходить вірні рішення. Опрацював теми для самостійного вивчення.
Задовільно	D60–69	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)	Знає основні теоретичні положення, вміє, відповідає на більшу частину запитань викладача, виконав практичні завдання, опрацював більшість тем самостійного вивчення.

	E (50–59)	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)	Знає окремі теоретичні положення, відповідає на частину запитань викладача, виконав практичні завдання, опрацював частину тем самостійного вивчення.
Незадовільно	FX (35–49)	Незадовільно (з можливістю повторного складання)	Не виконані вимоги для оцінки “задовільно”.
	F (1–34)	Незадовільно (з обов’язковим повторним курсом)	-

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов’язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Специфіка, зміст і структура курсу
2. Об’єкт вивчення, мета і завдання курсу.
3. Місце географії в системній класифікації наук.
4. Основні географічні школи в Україні, провідні вчені.
5. Розвиток географії у провідних країнах світу.
6. Наука, наукове пізнання і знання.
7. Історія і філософія науки.
8. Атрибути науки.
9. Теорія і метатеорія науки.
10. Взаємодія наукових знань, диференціація та інтеграція наук.
11. Рівні методології науки.
12. Методологічний зміст історичних етапів розвитку науки.

13. Проблеми гуманістичного підходу.
15. Проблеми глобалістського підходу.
16. Проблеми ноосферологічного підходу.
17. Проблеми екологічного підходу.
18. Проблеми екоеволюційного підходу.
19. Проблеми синергетичного підходу.
20. Наукові напрями природничої географії.
21. Проблеми об'єктів природничої географії.
22. Проблеми предметів природничої географії.
23. Проблеми суб'єктів природничої географії.
24. Проблеми наукової мови природничої географії.
25. Природничо-географічні складові проблеми українізації.
26. Проблеми природничо-географічної освіти.
27. Природне середовище життєдіяльності суспільства.
28. Географічне ресурсознавство.
29. Територія як категорія географії. Територіальна організація суспільства.
30. Геопланування як сучасний науковий напрям.
31. Особливості природокористування та планування сільських місцевостей.
32. Особливості природокористування та планування рекреаційних територій.
33. Географічні пізнання для природоохоронної діяльності.
34. Основні риси екомережі України.
35. Сучасна схема фізико-географічного районування України.

Зарахування результатів неформальної освіти

Відповідно до «Порядке визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (протокол №16 від 25 листопада 2024 року)» (<https://www.chnu.edu.ua/media/4g5fzssb/poriadok-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-ta-abo-informalnoi-osvity.pdf>) допускається зарахування навчальних елементів, а також отримання додаткових балів за результатами неформальної освіти:

- робота чи стажування за фахом, що підтверджується документом із підприємства та забезпечує набуття компетентностей, передбачених навчальною дисципліною;
- проходження безкоштовних навчальних тренінгів (вебінарів, семінарів), що проводяться на платформі Coursera та інших фахових платформах.

Результати зараховуються для відповідних тем лекційних і семінарських занять, практичних і лабораторних завдань даної навчальної дисципліни у кількості балів, що виділяються на цей навчальний елемент.

Рекомендована література

Основна

1. Пашенко В.М. Землезнання. Кн. Перша. Методологія природничо-географічних наук. – Київ: Б.в., 2000. – 320с.
2. Топчієв О.Г. Методологічні засади географії : підручник / О.Г.Топчієв, Д.С.Мальчікова, І.О.Пилипенко, В.В.Яворська. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 366 с.

Допоміжна

- 1.Анджей Ріхлінг, Вячеслав Андрейчук, Леонід Руденко, Віктор Чехній. Польсько-український та українсько-польський словник базових термінів та понять з ландшафтознавства (2015).
- 2.Геренчук К.І. Основні проблеми фізичної географії. – Київ, 1969.
- 3.Голиков А.П., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Вступ до економічної та соціальної географії. – Київ : Либідь, 1996.
- 4.Гродзинський М.Д. Пізнання ландшафту: місце і простір: Монографія. У 2-х т. - К.: ВПЦ

"Київський університет", 2005. Т. 2 - 503 с.

5. Екологічні проблеми Буковини // За ред. В.П. Коржика. – Чернівці: Зелена Буковина, 2002. – 168 с.

6. Масляк Л.О., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Словник-довідник учня з економічної та соціальної географії світу. – К., 1996.

7. Проскурняк М.М. Структура закарстованих ландшафтів: Теорія. Методика. Регіональні особливості / М.М. Проскурняк, В.М. Андрейчук. – Чернівці: Рута, 1998. – 120 с.

Інформаційні ресурси

1. Пащенко В.М. Землезнання. Кн. Перша. Методологія природничо-географічних наук. – Київ: Б.в., 2000. – 320с.

2. Топчієв О.Г. Методологічні засади географії : підручник / О.Г.Топчієв, Д.С.Мальчікова, І.О.Пилипенко, В.В.Яворська. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 366 с.

Політика академічної доброчесності

Питання плагіату та академічної доброчесності регламентуються ЗУ «Про вищу освіту» та локально-правовими актами ЗВО: Правила академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzxJwWerz6_eTUFUBGv4o/view. Положення про виявлення та запобігання плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSgadrPl/view та Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/1CB4AIMVXSAYkF_CepIk98GPc9E8KznQ/view

Студенти несуть **особисту** відповідальність за випадки їхнього порушення, враховуючи плагіат, списування, підказування тощо. У разі виявлення академічної недоброчесності вперше бали, зараховані студентів/ці за виконане завдання, скасовуються. Повторна практика недоброчесності може призвести до анулювання всіх нарахованих за курс балів.